

Otázka: Základní pojmy filosofie

Předmět: Filosofie, Společenské vědy

Přidal(a): vasek442001

Předmět filosofie

Jsou to otázky, které se týkají světa kolem nás, našeho postavení v tomto světě, smyslu našeho života.

Například:

- Co je to vlastně svoboda a spravedlnost?
- Existuje nějaká absolutní pravda?
- Co bylo dřív? Vejce nebo Slepice?
- Existuje něco po smrti?

Pojem filosofie je znám od 6. století př. n. l., vznikla v Řecku, ale první pokusy o vzniku světa jako celku se objevily již ve starém Egyptě, Mezopotámii, Číně.

Slovo filosofie tedy pochází z řečtiny:

- **FILEIN** = milovat
- **SOFIA** = moudrost (láska k moudrosti = filosofický slovník)

Čím začíná filosofie?

- Když se začínáme divit, tázat, klást otázky, když začneme pochybovat o běžných věcech a hledat hlubší odpovědi.
- Svým přístupem ke kladení otázek a pochybování je znám například Sókratés.

Základní filosofické disciplíny:

- **Ontologie** = nauka bytí a jsovcu
- **Gnoseologie** = věda o poznání a vědění
- **Antropologie** = zkoumá člověka jako zvláštní bytost i jsovcu
- **Praktická filosofie** = neboli etika, jejím předmětem jsou hodnotící soudy, které rozlišují dobro a zlo

Doplňkové filosofické disciplíny:

- **dějiny filosofie** = dějiny chronologicky za sebou
- **estetika** = nauka o kráse
- **sociologie** = jak se ovlivňuje člověk
- **politologie** = nauka o politice
- **filosofie dějin**
- **metodologie** = postupy a metody
- **logika**

JSOUCNO

- To co je zde a nyní, může být reálné (vyskytuje se ve skutečnosti) nebo ideální (pomyslné, myšlené). Reálné jsovcu bylo označováno jako existence, ideální jsovcu bylo označováno jako esence (základ, podstata).

Vztah filosofie k ostatním disciplínám

Vztah filosofie a náboženství:

- náboženství a filosofie jsou v rozporu
- náboženství a filosofie se uznávají, ale každý si stojí za svými názory
- náboženství a filosofie tvoří jednotu
- náboženství a filosofie nemají nic společného

Vztah filosofie a vědy:

- **Reálné vědy:**
  - **a) přírodní** (biologie, fyzika, astrologie...)
  - **b) kulturní**
    - b1) duchovní (historické vědy – archeologie, dějepis, jazykové vědy, vědy o umění)
    - b2) sociální a ekonomické vědy
- **Formální vědy** – matematika a formální fyzika

Předmětem reálných věd je další oblast přírody nebo to co vzniklo lidským jednáním a tvorbou.

Předmětem formálních věd není dílčí oblast zkušeností ale čistá forma souvislostí, zpracování výrazů pro kalkul.

Reálné vědy mají 3 charakteristické znaky

- **a) empirické** => popis a výklad, které podávají, je vždy ověřitelný v dané oblasti
- **b) jsou tematicky redukované** => redukuje (omezuje) se dané téma na jedno hledisko, nemá tak široký záběr
- **c) je metodicky abstraktní** => témata postihuje tak, jak to připouští metoda, jinak od nich odhlíží

Vztah filosofie a umění:

- Krásné umění je svobodné, má cíl samo v sobě, nepodřizuje se vnějšímu cíli a tím se odlišuje od řemeslné výroby, krásné umění nám něco sděluje, vyjadřuje a komunikuje
- Dělí se na:
  - hudbu, výtvarné umění, básnictví, sochařství, malířství a architektura
- Umění znázorňující tanec, divadlo a film:
  - u toho druhu umění mluvíme o duchovním obsahu
  - v uměleckém díle jsou dvě stránky propojeny v obsah a materiál (smyslová složka – barvy, tóny, tvary atd.)
  - obsah znamená, to co nám přináší, co nám má dát

Vysvětlení některých filosofických pojmů

Celek a část

- = Je to párová kategorie a používá se v metafyzických, filosofických disciplínách
- Celek je něco, co je složeno s částí a je na ně rozložitelné
  - homogenní celky, které se skládají ze stejnorodých částí – jsou to například minerály
  - heterogenní celky, které se skládají z různorodých částí – jsou to například organismy
- Část se vždy vztahuje k nějakému celku
- Existují varianty, kdy celek může fungovat bez části a část bez celku (hromada kamení a kámen)
- Celek může fungovat bez části, ale část bez celku ne (člověk a oko)
- Celek nemůže fungovat bez části a část nemůže fungovat bez celku

Objektivní a subjektivní

- Objektivní je to co stojí ke vztahu k objektu (předmětu)
- Je to opak subjektivního
- Používá se také výraz skutečný a reálný
- Subjektivní je to co stojí ve vztahu subjektu
- Je to protiklad objektu

Kvalita a kvantita

- **Kvalita** je jakost, je to jeden ze způsobů projevu věci, který s ní souvisí, buď nutně, nebo nahodile, známe kvalitu vnější, vnitřní, absolutní a existují odlišné substance
  - Například: kulatost, pružnost, červeň
  - Máme jakost primární – vážitelné, měřitelné a jinak matematicky zpracovatelné
  - Sekundární je vše ostatní
- **Kvantita** je množství, je to vlastnost, která odlišuje tělesnost, a znamená to, že těleso je dělitelné na jednotlivé součásti
  - Kvantitě se říká rozprostraněnost

Vztah

- Říká se tomu také relace
- Je chování, chování se, poměr jednoho jsoucnu k druhému
- Vztah předpokládá nositele vztahu, účel vztahu a důvod vztahu
- Rozlišujeme vztahy jednostranné a vzájemné
- Vztahy se blíží hloubkou a trváním a poslední je jev
- Jevu se říká fenomén, jevit se, ukazovat se, rozumíme tím, co je bezprostředně dáno pro vnímání a uvědomování může jít i o klamné zdání